

Przystanek 6

Nasadzenia sosny i dębu czerwonego

Widoczny tutaj las wyraźnie różni się od tego, którym szliśmy dotychczas. Inna jest jego struktura, a drzewostan tworzą praktycznie tylko dwa gatunki. Pierwszym z nich jest **sosna pospolita** (*Pinus sylvestris*), drugim natomiast **dąb czerwony** (*Quercus rubra*). Zapoznajmy się z nimi i dowiedzmy co oznacza ich obecność w tym miejscu.

Sosna pospolita

Jest to powszechnie znane, duże drzewo iglaste, mogące osiągać wysokość nawet ponad 50 m. Kora sosny jest jasnobrązowa, z łatkowatymi spękaniami. Ciemnozielone igły umieszczone są parami na skróconych pędach (tzw. krótkopędach). Gatunek ten jest obecnie najliczniejszym drzewem w naszych lasach. Pierwotnie sosna nie dominowała w krajobrazie leśnym Polski, występując licznie tylko na niewielkich obszarach z ubogimi i piaszczystymi glebami, gdzie tworzyła drzewostany borów sosnowych. Jednak ze względu na małe wymagania, szybki wzrost i dobrej jakości drewno stała się podstawowym gatunkiem wykorzystywanym w gospodarce leśnej. Dlatego obsadzone sosną zostały również znaczne tereny, na których rosły niegdyś lasy liściaste. Powstawały w ten sposób sztuczne lasy sosnowe. Wieloletnie uprawianie sosny w takich miejscach doprowadziło do zmiany właściwości gleb, ich wyjaławiania i ubożenia.

Dąb czerwony. Obce gatunki w naszych lasach.

Dąb czerwony, drugi z dominujących w tutejszym drzewostanie gatunków, to drzewo o dużych (do 20 cm długości), ostro klapowanych liściach, które często (zwłaszcza u młodych osobników) czerwienieją jesienią, przed opadnięciem. Kora dębu czerwonego, w przeciwieństwie do rodzimych gatunków dębów jest cienka, szara, niemal gładka. Dopiero u starszych osobników pojawiają się w niej płytkie bruzdy.

Dąb czerwony, w przeciwieństwie do poznanego już dębu szypułkowego, nie jest naszym rodzimym gatunkiem. Jego ojczyzną są wschodnie i centralne rejony Ameryki Płn. Do Europy został sprowadzony w XVIII wieku. W tej chwili jest jednym z najpospolitszym obcych gatunków drzew w polskich lasach. Często sadi się go również w parkach, ze względu za efektowny, czerwony kolor liści.

Dąb czerwony osiąga nieco mniejsze rozmiary od dębu szypułkowego jednak rośnie szybciej, częściej także wykształca regularny, prosty pień. Jest poza tym bardzo odporny na zacienienie, mrozy i zanieczyszczenia powietrza.

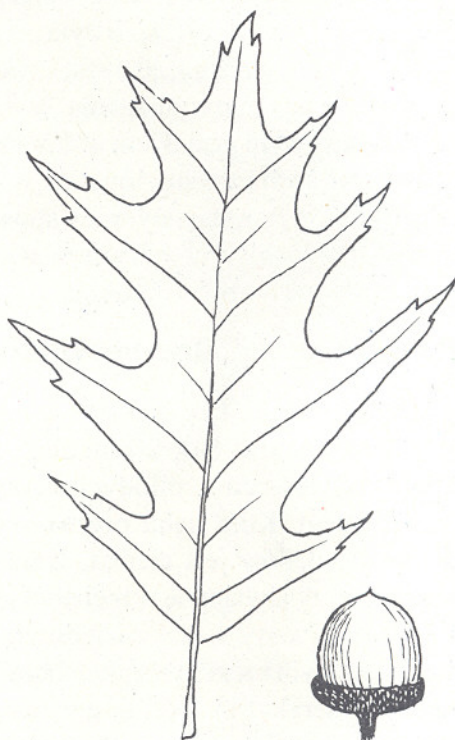
Pomimo wielu zalet i efektownego wyglądu jego obecność w naszych lasach jest, z przyrodniczego punktu widzenia, zjawiskiem zdecydowanie niekorzystnym. To samo dotyczy także innych drzew i krzewów obcego pochodzenia. Obce gatunki są często bardzo ekspansywne i konkurują z rodzimymi, niekiedy je wypierając. Powodują również różne niekorzystne zjawiska, których skutki widoczne są dopiero po pewnym czasie. Np. liście dębu czerwonego po opadnięciu rozkładają się w ściółce bardzo wolno. Zalegając grubą warstwą na ziemi utrudniają lub nawet uniemożliwiają wzrost innym roślinom. Dlatego we fragmentach lasu, gdzie posadzone są dęby czerwone, runo jest zwykle bardzo ubogie.

Do innych obcych gatunków drzew i krzewów występujących najczęściej w naszych lasach należą: robinia akacjowa, czeremcha amerykańska oraz klon jesionolistny.

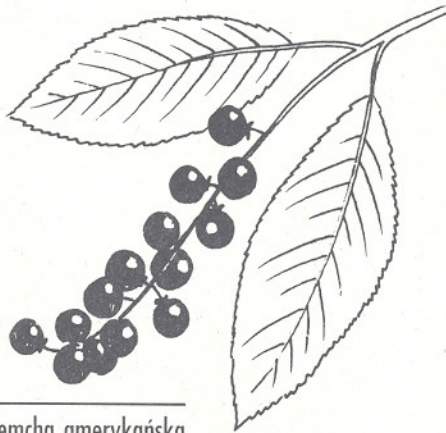
_____

sosna zwyczajna

_____

dąb czerwony

czeremcha amerykańska

robinia akacja

Jak rozpoznać czy las jest naturalny?

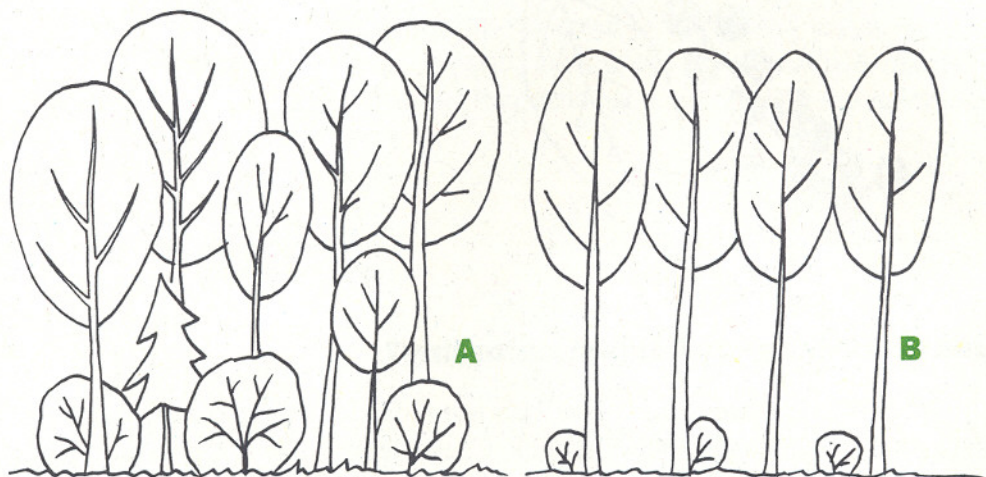
Określanie stopnia naturalności lasu jest niekiedy bardzo trudne i wymaga specjalistycznych badań botanicznych. Często jednak nawet osoba nie będąca specjalistą może zauważyć, że otaczający ją las z pewnością nie jest naturalny. Oto kilka cech różnicujących lasy naturalne i sztuczne:

Wiek drzewostanu. Większość rosnących tu drzew jest podobnego wzrostu i rozmiarów. Świadczy to o tym, że są one w jednym wieku, zostały zatem posadzone w tym samym czasie. W lasach naturalnych, gdzie każde drzewo zaczyna rosnać i obumierać w różnym czasie, zgodnie ze swym rytmem biologicznym, spotykamy osobniki praktycznie w każdym wieku.

Gatunki drzew w różnych warstwach lasu. Pomimo, że sosna dominuje w tutejszym drzewostanie, to nie znajdziemy młodych osobników z tego gatunku ani w podszycie, ani tym bardziej w runie. Jest to najlepszy dowód na to, że została ona posadzona i w sposób naturalny nigdy by tutaj nie wyrosła. Jej nasiona trafiają bowiem na nieodpowiednią dla siebie, zbyt żyzną i głęboką glebę. Zatem, jeśli w niższych warstwach lasu brak jest młodych osobników drzew z gatunków tworzących drzewostan, to możemy mieć pewność, że taki las nie jest naturalny. W podszycie i runie możemy zobaczyć młode dęby czerwone, jednak ich obecność wynika z ekspansywności tego gatunku i jego zdolności do przystosowywania się do nowych warunków.

Granice pomiędzy poszczególnymi warstwami lasu. W lasach posadzonych ręką człowieka co jakiś czas wykonuje się zabiegi, mające na celu ułatwienie wzrostu posadzonym drzewom. Zabiegi te polegają m.in. na okresowym usuwaniu innych, wyrosłych w sposób naturalny roślin, konkurujących

z uprawianymi. Powoduje to, że granice pomiędzy poszczególnymi warstwami, zwłaszcza pomiędzy drzewostanem i podszyciem są bardzo wyraźne. W lasach naturalnych, gdzie rosną drzewa z różnych gatunków i w różnym wieku, granice te są często słabo widoczne.

Struktura lasu naturalnego (A) i sztucznego nasadzenia (B)

Idąc tą samą drogą dochodzimy do skrzyżowania i skręcamy na nim w prawo. Po pewnym czasie wychodzimy na niewielką polanę, gdzie znajduje się ostatni na naszej ścieżce przystanek.